

Eerste Evaluatie

FNV, ITF, PSI, IndustriALL Global Union vs. Chevron Netherlands B.V. et al.

Datum: 22 juni 2021

Melding bij het Nederlands Nationaal Contactpunt OESO-Richtlijnen voor multinationale ondernemingen door FNV, ITF, PSI, IndustriALL Global Union, ondersteund door Milieudefensie (Friends of the Earth Netherlands), van een vermeende schending van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen door Chevron Netherlands BV en 13 andere gelieerde entiteiten.

Inhoud

1. Samenvatting	1
2. Samenvatting van de melding	2
3. Samenvatting van de eerste reactie van Chevron et al.	4
4. Eerste Evaluatie	5
5. Conclusie	7
6. Volgende stappen	8

1. Samenvatting

Op 8 oktober 2018 dienden de FNV, ITF, PSI en IndustriALL Global Union, ondersteund door Milieudefensie, een melding in bij het Nederlands Nationaal Contactpunt over een specifiek geval betreffende een vermeende schending van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (hierna: de Richtlijnen) door Chevron Netherlands BV en 13 andere gelieerde entiteiten, allemaal gevestigd in Nederland (hierna: Chevron et al.). De melding betreft de niet-naleving van de hoofdstukken Informatieverstrekking en Belastingen.

Het NCP heeft beide partijen laten weten dat het, omwille van het naleven van zijn eigen kwaliteits- en due diligence normen, helaas niet in staat is te voldoen aan de indicatieve termijn die de OESO als norm stelt, waarbij een eerste evaluatie wordt gepubliceerd drie maanden na het ontvangen van een melding van een specifiek geval. Als onderdeel van zijn eerste evaluatie heeft het NCP afzonderlijke vertrouwelijke ontmoetingen gehad met de melders (op 28 januari 2019) en met de

vertegenwoordigers van de betreffende 14 Nederlandse entiteiten van Chevron (op 3 april 2019). Op 14 mei 2019 en 22 februari 2021 ontving het NCP schriftelijke reacties van Chevron et al.

Het Nederlands NCP heeft deze melding gecoördineerd met het NCP van de Verenigde Staten. Afgesproken werd dat het Amerikaanse NCP een ondersteunende rol op zich zou nemen en het Nederlandse NCP een leidende rol.

Het Nederlands NCP concludeert dat nader onderzoek van deze melding gerechtvaardigd is op basis van de volgende overwegingen:

- het Nederlands NCP is de juiste entiteit om de melding inzake de vermeende schending door de betrokken ondernemingen te behandelen;
- de melders hebben een legitiem belang ten aanzien van de kwesties die in de melding aan de orde komen;
- Chevron et al. zijn multinationale ondernemingen in de zin van de Richtlijnen;
- de kwesties die door de melders aan de orde worden gesteld zijn materieel en voldoende gemotiveerd;
- er is een relatie tussen de activiteiten van Chevron et al. en de kwesties van dit specifieke geval;
- de behandeling van dit specifieke geval kan bijdragen aan de doelstellingen en effectiviteit van de Richtlijnen.

Het besluit is gebaseerd op een eerste evaluatie van de ingediende informatie en vormt geen conclusie inzake de vraag of Chevron et al. zich aan de Richtlijnen hebben gehouden noch inzake de juistheid van de beweringen van de melders.

In deze eerste evaluatie motiveert het NCP zijn besluit om de partijen zijn goede diensten aan te bieden om de door de melders aan de orde gestelde kwesties te behandelen en teneinde door middel van dialoog een oplossing te bereiken. Het NCP verwijst daartoe naar de procedure 'indienen van specifieke gevallen' bij het Nederlands NCP.

Conform de procedure van het Nederlands NCP is het concept van de eerste evaluatie naar de betrokken partijen gezonden, vergezeld van een uitnodiging om binnen twee weken schriftelijk te reageren. Daarna werd de eerste evaluatie gefinaliseerd, rekening houdend met de opmerkingen van de partijen. Deze eerste evaluatie is gepubliceerd op de website van het NCP: www.oesrichtlijnen.nl.

2. Samenvatting van de melding

Op 8 oktober 2018 ontving het Nederlands NCP een melding van FNV, ITF, PSI, IndustriALL Global Union, ondersteund door Milieudefensie, inzake vermeende schendingen van de OESO-richtlijnen door Chevron et al. In deze eerste evaluatie doet het NCP geen uitspraak over de juistheid van de beweringen van de melders.

Volgens de melders is het ontwijken van belasting in de hele wereld een ernstig probleem. Zij stellen dat er een verband bestaat met ongelijkheid en armoede aangezien de staat direct minder inkomsten krijgt en dus minder geld heeft voor openbare diensten als gezondheidszorg, onderwijs en infrastructuur. Zij zeggen ook dat dit door overheden en internationale organisaties wordt erkend, hetgeen ertoe heeft geleid dat er op nationaal en internationaal niveau belastinghervormingen worden doorgevoerd die tot meer transparantie (informatieverstrekking) en verantwoording door ondernemingen moet leiden. Volgens de melders verhullen Chevron et al. belastinggerelateerde informatie en de industriële toepassing van haar Nederlandse

dochterondernemingen in constructies voor het ontwijken van belastingen. Ook zou Chevron het bedrag aan belastingen verhullen dat door ontwijking niet wordt betaald aan overheden in de hele wereld.

Volgens de melders heeft Chevron ten minste 34 dochterondernemingen in Nederland, waarvan er 14 worden aangesproken in de betreffende klacht. Deze 14 dochterondernemingen zijn doorgaans financierings- of holdingmaatschappijen zonder werknemers en fysieke aanwezigheid, die niets anders doen dan transacties met verbonden partijen verrichten. De melders beweren dat de meeste van deze 14 dochters verbonden zijn aan CITCO, een in Nederland gevestigde trustmaatschappij. Volgens de melders hebben Chevron et al. de hoofdstukken over Informatieverstrekking, paragrafen 1, 2 en 3, en over Belastingen, paragrafen 1 en 2, geschonden.

Wat betreft het hoofdstuk over informatieverstrekking, zeggen de melders dat de Richtlijnen geschonden zijn wat betreft de operaties van Chevron met betrekking tot zaken in Nigeria, Argentinië en Venezuela. *“De Nederlandse ondernemingen Nigeria Chevron Cooperatief UA en Nigeria Chevron Usan 1 Cooperatief UA overleggen überhaupt geen jaarverslagen noch verifieerbare en publiekelijk beschikbare informatie wat betreft hun taken, operaties of belastingssituatie. Daarnaast zijn hun eigendomsstructuur en de taken die deze ondernemingen in Nigeria verrichten onbekend aangezien er geen publieke informatie beschikbaar is. De laatste deponering van de Nederlandse holdingmaatschappij Chevron Argentina Holdings BV die traceerbaar is (uit 2017) vermeldt geen verifieerbare publiekelijk beschikbare informatie over zijn taken, operaties of belastingssituatie. Er is slechts een balans zonder nadere toelichting. Tot slot zijn ten minste vijf Nederlandse gelieerde ondernemingen (Chevron Orinoco BV, Chevron Orinoco Holdings BV, Chevron Boscan Finance BV, Chevron Boscan BV en Chevron Lago Maracaibo BV) rechtstreeks betrokken bij een aantal van de jointventure-operaties van Chevron in Venezuela. De Nederlandse jaarrekeningen van deze ondernemingen laten zien dat ze geen werknemers in dienst hebben en dat ze allemaal, net als de andere Nederlandse dochterondernemingen, hetzelfde adres van CITCO hanteren. De gedeponeerde stukken zijn niet door een accountant gecontroleerd en bevatten geen inkomensverklaring noch andere informatie over uitgevoerde operaties en belastingverplichtingen. De niet-bestaande of onvolledige openbaarmaking door deze Nederlandse ondernemingen vormt een schending van de OESO-richtlijnen en bemoeilijkt bovendien onderzoek naar de belastingpraktijken van de Chevron Corporation.”*

Wat betreft het hoofdstuk Belastingen zeggen de melders dat: *“de Nederlandse dochterondernemingen van Chevron, via frequente intra-groep-operaties, in hoofdzaak gericht op het vermijden van belastingen in verschillende rechtsgebieden, de geest van de Nederlandse wet schenden, met name de Wet op de vennootschapsbelasting, 1969 en de Wet op de dividendbelasting, 1965, hetgeen een inbreuk is op de Richtlijnen zelf. De Nederlandse wetten zijn opgesteld en bedoeld om ondernemerschap en het succes van daadwerkelijk Nederlandse ondernemingen te ondersteunen; zij hebben niet tot doel lege brievenbusfirma's van mondiale multinationals te helpen belasting te ontwijken in andere delen van de wereld. Hetzelfde kan gezegd worden over het stelsel van Nederlandse belastingverdragen. Hiervan zouden de internationale operaties van entiteiten van beide verdragsluitende partners, waaronder Nederlandse holding- en financieringsmaatschappijen, de vruchten moeten plukken. Door de Nederlandse wetten en voordelen te manipuleren uitsluitend om belastingontwijking mogelijk te maken, hebben de Nederlandse dochterondernemingen van Chevron de geest van de Nederlandse wetgeving geschonden.”*

FNV et al. vragen van Chevron het volgende:

- Openbaarmaking door elke dochteronderneming van haar doelstelling en taak binnen de ondernemingshiërarchie van Chevron.
- Blijvende schriftelijke commitment ter waarborging van regelmatige, tijdige en volledige informatieverstrekking;
- Meer transparantie wat betreft financiële transacties die Chevron et al. aangaan, met name intra-groeptransacties (transacties tussen twee dochterondernemingen van Chevron) alsmede verheldering omtrent het economische doel van deze transacties en de specifieke contractuele voorwaarden die op de relaties binnen de groep van toepassing zijn;
- Beëindigen door Chevron et al. van praktijken die hoofdzakelijk bedoeld zijn voor het vergemakkelijken van belastingontwijking door Chevron.
- Invoering door de genoemde Nederlandse dochterondernemingen van systemen en beleid op het gebied van informatieverstrekking, belastingheffing en fiscaal risicobeheer die prioriteit geven aan de eerlijke betaling van belastingen in de landen waar de winsten gemaakt worden en die meer transparantie in hun operaties, inclusief financiële operaties, mogelijk maken.

Zoals eerder in deze eerste evaluatie gesteld doet het NCP geen uitspraak over de juistheid van de beweringen van de melders.

3. Samenvatting van de eerste reactie van Chevron et al.

Op 14 mei 2019 ontving het NCP een eerste reactie van Chevron et al. op de melding, waarop het NCP op 30 november 2020 antwoord gaf. De onderneming diende op 22 februari 2021 haar definitieve reactie in, die hieronder staat vermeld. In deze eerste evaluatie doet het NCP geen uitspraak over de juistheid van de reactie van de onderneming op de in de melding aan de orde gestelde kwesties.

“We hebben ruim twee jaar lang met het Nederlands Nationaal Contactpunt (NCP) samengewerkt bij de behandeling van de melding. De organisaties die de hulp van het NCP bij deze zaak hebben ingeroepen hebben erkend dat Chevron de van toepassing zijnde wetgeving niet heeft geschonden. We hebben aan het NCP onze zorgen kenbaar gemaakt over hun betrokkenheid, onder andere belangenconflicten tussen een aantal betrokken vertegenwoordigers van het NCP, en schendingen van de eigen geheimhoudingsregels van het NCP. Het NCP heeft nagelaten wezenlijke actie te ondernemen om deze zorgen weg te nemen. We trekken ons terug uit enige toekomstige deelname aan deze vrijwillige procedure.

Chevron levert een bijdrage aan de overheidsfinanciën van de landen waarin de onderneming actief is door dat wat we verschuldigd zijn te betalen, volledig en op tijd.

We beamen dat het belangrijk is dat ondernemingen bijdragen aan de overheidsfinanciën van de gastlanden door tijdig aan hun belastingverplichtingen te voldoen. Chevron spant zich in om aan alle belastingwetten te voldoen in de rechtsgebieden waar zij werkt.

We zijn van mening dat alle ondernemingen moeten voldoen aan de belastingwetten en -voorschriften in alle landen waar zij werkzaam zijn. Dit houdt ook in dat de betreffende autoriteiten de informatie krijgen die nodig is voor het op de juiste wijze vaststellen van de belastingen die beoordeeld moeten worden in verband met onze operaties en het voldoen aan de uitgebreide normen van de OESO inzake informatieverstrekking over belastingen, waaronder Country-by-Country reporting (verslaglegging per land), zoals aangenomen door de landen waarin we opereren.

Onze benadering van belastingzaken strookt met onze wereldwijde inspanning om onze activiteiten op legale, verantwoorde en integere wijze uit te voeren.”

4. Eerste Evaluatie

Het NCP heeft besloten de indiening te aanvaarden. Dit besluit is genomen na beoordeling door het NCP of de aan de orde gestelde kwesties: i. “bona fide” zijn, d.w.z. echt of authentiek en ii. relevant voor de implementatie van de Richtlijnen, d.w.z. binnen de reikwijdte van de Richtlijnen. Hiertoe hield het NCP rekening met de volgende criteria:

Is het Nederlandse NCP de juiste entiteit om de vermeende schending te beoordelen?

Hoewel het hoofdkantoor van Chevron in de VS is gevestigd en de gevolgen van de vermeende schendingen in Argentinië, Nigeria en Venezuela voelbaar zijn, heeft dit specifieke geval betrekking op kwesties die te maken hebben met informatieverstrekking en belastingactiviteiten door in Nederland gevestigde dochterondernemingen van Chevron.

Op grond van het bovenstaande is het Nederlands NCP de juiste entiteit om de vermeende niet-naleving van de Richtlijnen te beoordelen.

In overeenstemming met de aanwijzingen inzake coördinatie tussen NCP's in de Procedure (Deel 2, Toelichting op de implementatieprocedures voor de Oeso-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, paragrafen 23 en 24) heeft het Nederlands NCP met het NCP van de Verenigde Staten en Argentinië (er is in Nigeria noch in Venezuela een NCP) overlegd over dit specifieke geval en voorgesteld dat het Nederlands NCP in dit geval de leiding zou nemen. Zoals gezegd zijn de twee relevante NCP's het ermee eens dat het in dit geval passend is dat het Nederlands NCP de leiding neemt, gebaseerd op het oordeel dat de aan de orde gestelde kwesties vermeende schendingen zijn van de informatieverstrekking en belastingen door Chevron et al. in Nederland, waarmee Nederland de *locus* van de vermeende schending van de Richtlijnen is.

Daarnaast is het concept van de eerste evaluatie gedeeld met de twee NCP's. Het Nederlands NCP zal de twee NCP's op de hoogte houden van de voortgang en toekomstige documenten delen voordat zij worden gepubliceerd.

Wat is de identiteit van de melders en wat is hun belang in deze zaak?

De melders zijn internationaal opererende wereldwijde vakbondsfederaties, vakbonden en ngo's. Zij vertegenwoordigen werknemers en burgers in de hele wereld, waaronder Nigeria, Argentinië en Venezuela. De melders beweren dat het vermeende gedrag van Chevron et al. leidt tot minder financiële middelen voor publieke diensten en derhalve gevolgen heeft voor de arbeidsvoorwaarden voor werknemers en voor de mate waarin burgers kunnen profiteren van gezondheidszorg, onderwijs, infrastructuur, water etc.

Op grond van het bovenstaande is het Nederlands NCP van mening dat zij een legitiem belang hebben bij de kwesties die in de melding aan de orde worden gesteld.

Zijn de kwesties die door de melders aan de orde worden gesteld wezenlijk en gemotiveerd?

Het NCP verstaat onder “wezenlijk en gemotiveerd” dat op basis van de ingediende informatie de aan de orde gestelde kwesties plausibel zijn en verband houden met de toepassing van de OESO-richtlijnen. Zij betreffen de vermeende niet-naleving van Informatieverstrekking (Hoofdstuk III, paragrafen 1, 2 en 3) en Belastingen (Hoofdstuk XI, paragrafen 1 en 2).

Is er een relatie tussen de activiteiten van Chevron et al. en het probleem in het specifieke geval?

De melding betreft de kwesties inzake het niet verstrekken van informatie en vermijden van belasting in Nederland die plaatsvonden onder de verantwoordelijkheid van Chevron et al. Het Nederlands NCP is daarom van mening dat er een relatie is tussen de activiteiten van Chevron et al. en de kwesties van dit specifieke geval.

Wat is de relevantie van de toepasselijke wetgeving en procedures, waaronder gerechtelijke uitspraken?

De Nederlandse Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en het Nederlandse stelsel van bilaterale belastingverdragen zijn relevant. De melders erkennen weliswaar dat Chevron et al. in hun handelen de letter van de toepasselijke wet niet hebben geschonden, maar stellen dat de ondernemingen zich niet aan de geest van de Nederlandse belastingwetgeving hebben gehouden (Hoofdstuk XI, paragraaf 1).

Het NCP merkt op dat het niet zal beoordelen of de vereisten van de nationale wetgeving worden nageleefd. Volgens de Richtlijnen worden ondernemingen geacht conform de nationale wetgeving te handelen. Hoewel de Richtlijnen niet bindend zijn voor ondernemingen, weerspiegelen ze wel de verwachtingen van overheden dat ondernemingen deze te allen tijde volgen. Zich aan de wet houden is derhalve niet noodzakelijkerwijs hetzelfde als het naleven van de Richtlijnen aangezien deze “op veel gebieden verder gaan dan de wet” (OESO-richtlijnen (2011), hoofdstuk I, paragraaf 2). Wat er van ondernemingen verwacht wordt, kan verder gaan dan nationale verplichtingen als het gaat om due diligence, zoals in dit geval aan de orde is. Van ondernemingen wordt tevens verwacht dat zij als minimum refereren aan internationaal erkende mensenrechten- en arbeidsnormen (OESO-richtlijnen (2011) Toelichting, Hoofdstuk IV, paragraaf 39).

Hoe zijn of worden gelijksoortige problemen in andere nationale of internationale procedures opgelost?

Het NCP is niet op de hoogte van enige gelijktijdige procedures.

Draagt de behandeling van dit specifieke probleem bij tot de doelstellingen en effectiviteit van de Richtlijnen?

Het NCP is van mening dat het behandelen van deze melding bijdraagt aan de doelstellingen en effectiviteit van de Richtlijnen in die zin dat het helpt duidelijkheid te verschaffen omtrent het verwachte gedrag van multinationale ondernemingen wat betreft de hoofdstukken Informatieverstrekking en Belastingen, ook in relatie tot het belastingbeleid van OESO en ontwikkelingen betreffende huidige praktijken.

Op OESO-niveau worden er diverse projecten geïmplementeerd met betrekking tot de hervorming van het belastingbeleid, waaronder het BEPS-project (grondslaguitholling en winstverschuiving). Meer dan 130 landen werken samen bij “de implementatie van maatregelen om belastingontwijking aan te pakken, de samenhang tussen internationale belastingregels te verbeteren en te zorgen voor een transparantere belastingomgeving”. Verslaglegging per land (*country-by-country reporting*) door multinationale ondernemingen aan de belastingautoriteiten vormt een van deze maatregelen en het juridisch kader is al aanwezig in Nederland, Argentinië, Nigeria en de Verenigde Staten (Base erosion and profit shifting - OECD BEPS).

De kwestie die in dit specifieke geval aan de orde wordt gesteld maakt deel uit van een bredere discussie over belastingontwijking en -transparantie, dit laatste niet alleen jegens de belastingautoriteiten maar ook jegens het publiek. Zo wordt er momenteel op EU-niveau een

voorstel behandeld over het ontwikkelen van wetgeving inzake de openbaarmaking van informatie over de winstbelasting door middel van verslaglegging per land: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train>.

Aanvullende opmerkingen van het NCP over opmerkingen over vermeende belangenconflicten en schendingen van de geheimhoudingsverplichtingen die door Chevron zijn gemaakt bij de behandeling door het NCP van de zaak.

Chevron heeft haar bezorgdheid geuit over het feit dat het NCP, door zijn definitieve eerste evaluatie op de website te publiceren “geheimhoudingsverplichtingen op de partijen laat rusten, alsmede op het Nederlands NCP”. Het NCP heeft de onderneming uitgelegd dat het NCP in beginsel inderdaad zijn definitieve eerste evaluatie op zijn website plaatst, iets wat veel NCP's doen. Met betrekking tot dit geval wijst het NCP erop dat het geen toegang heeft tot vertrouwelijke belastinginformatie over Chevron of enige andere multinationale onderneming in Nederland die in de te publiceren tekst terecht zou (kunnen) komen. De tekst bedoeld in de eerste evaluatie is een tekst van de melder en is, bij weten van het NCP, gebaseerd op openbare bronnen. Het NCP is derhalve van mening dat door het publiceren van de eerste evaluatie geen geheimhoudingsverplichtingen worden geschonden.

Chevron heeft zijn bezorgdheid uitgesproken over de betrokkenheid van het NCP bij deze zaak en wees op vermeende (mogelijke) belangenconflicten tussen sommige vertegenwoordigers van het NCP die bij deze zaak betrokken zijn. Het NCP heeft de onderneming erop gewezen dat de onafhankelijke leden van het Nederlands NCP worden benoemd door de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. In het Instellingsbesluit NCP van 1 juli 2014 staat het volgende vermeld: *“De leden worden, na overleg met de mede betrokken bewindspersonen en met vertegenwoordigers van bedrijven en maatschappelijke organisaties, benoemd op grond van deskundigheid op het gebied van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, bemiddelingsbekwaamheid en maatschappelijke kennis en ervaring.”* In artikel 3.5 staat voorts vermeld: *“De leden brengen op persoonlijke titel hun kennis en ervaring in en treden niet op als vertegenwoordiger van een specifieke belangengroep.”*

Vanwege hun diverse achtergrond zorgen de leden tezamen voor de nodige balans in de besluitvorming. Bovendien is de besluitvorming door het NCP gebaseerd op consensus tussen alle leden.

Volgens het NCP zijn het mandaat en de samenstelling zodanig dat er geen risico bestaat van een feitelijk of potentieel belangenconflict in deze zaak waarop het NCP had moeten acteren.

5. Conclusie

Het NCP is van mening dat in deze zaak nader onderzoek gerechtvaardigd is. De conclusies die het NCP in deze eerste evaluatie trekt berusten op de criteria zoals vervat in de toelichting op de Procedurele Aanwijzingen, paragraaf 25, en zijn gebaseerd op informatie die van beide partijen is ontvangen. Het NCP doet geen uitspraak over de juistheid van de beweringen van de partijen of over de geldigheid van de door hen verstrekte documenten.

6. Volgende stappen

In overeenstemming met de procedure voor specifieke gevallen van het Nederlands NCP heeft het NCP de partijen zijn goede diensten aangeboden. Het NCP heeft beide partijen gevraagd of zij bereid zijn deel te nemen aan bemiddeling met als doel overeenstemming te bereiken over de wijze hoe de aan de orde gestelde kwesties met succes kunnen worden aangepakt. Op basis van afzonderlijke gesprekken die het NCP met elke partij heeft gevoerd, is het NCP van mening dat beide partijen elkaar iets te bieden hebben. Beide partijen zouden voordeel kunnen hebben van een dialoog.

De melders hebben de goede diensten van het NCP aanvaard, de onderneming niet. In overeenstemming met de NCP-procedure zal het NCP de aan de orde gestelde kwesties onderzoeken en kan het NCP aanbevelingen doen omtrent de naleving van de Richtlijnen. Het NCP zal de stappen identificeren om het onderzoek voort te zetten en beide partijen hierover informeren. De procedure zal door het NCP worden afgerond met het uitbrengen van een eindverklaring die op de website van het NCP zal worden gepubliceerd.

De rol van Nationale Contactpunten (NCP's) is het bevorderen van de toepassing van de OESO-richtlijnen. De Nederlandse Regering heeft een onafhankelijk NCP ingesteld dat verantwoordelijk is voor zijn eigen procedures en besluiten in overeenstemming met de procedurele aanwijzingen in de Richtlijnen. Het Nederlandse NCP bestaat uit vier onafhankelijke leden, die worden bijgestaan door vier adviserende leden vanuit de meest betrokken ministeries. Het NCP Secretariaat is gehuisvest bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking is politiek verantwoordelijk voor het functioneren van het Nederlandse NCP. Meer informatie over de OESO-richtlijnen en het NCP kunt u vinden op de [NCP-website](#)

Dit is uitgave van:

© Het Nationaal Contactpunt OESO-richtlijnen
voor Multinationale Ondernemingen

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061|
2500 EB Den Haag
Nederland
[NCP-website](#)